

Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Marcus Kliewer

We Used to Live Here

Copyright © 2024 by Marcus Kliewer

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2026

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

UREDNIK

Marina Sabovljević

LEKTURA I KOREKTURA

Borka Slepčević

DIZAJN KORICA

Siniša Subotić

SLOG I PRELOM

Studio Znak

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum, imprint Stela

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2026

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući foto-kopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

NEKAD SMO ŽIVELI OVDE

MARKUS KLIVER

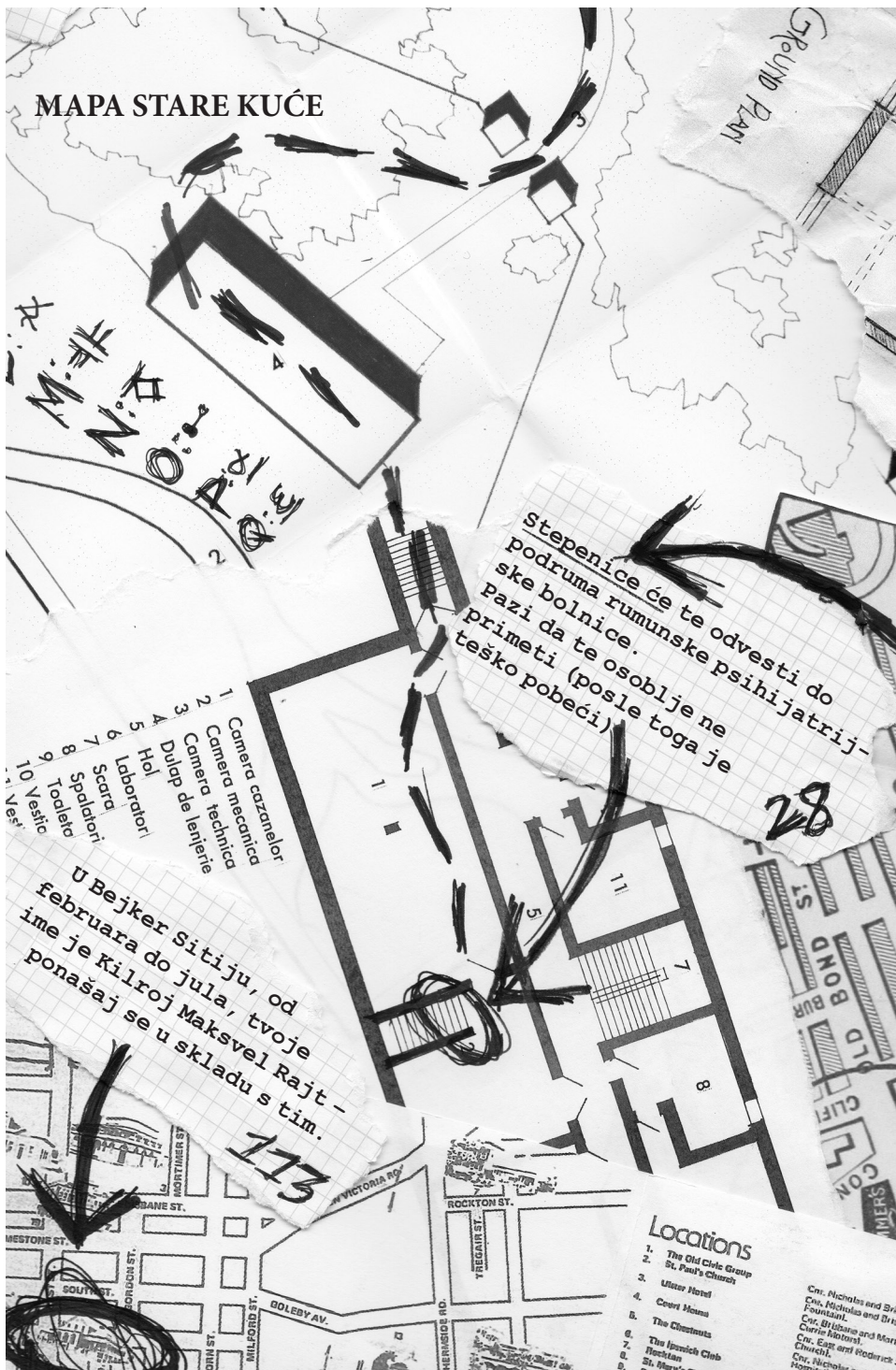
Preveo sa engleskog
Danko Ješić

Stela

Čitaocima iz dana bez sna

MAPA STARE KUĆE

M. N. A. E. W.

GROUND PLAN

- 1 Camera cazanelor
- 2 Camera mecanica
- 3 Camera tehnica
- 4 Dulap de lenjerie
- 5 Hol
- 6 Laborator
- 7 Sarc
- 8 Spalatori
- 9 Paleta
- 10 Vestic

Stepenice ce te odvesti do podruma rumunske psihijatrije. Pazi da te osoblje ne primeti (posle toga je tesko pobeći)

28

U Bejker Sitiju, od februara do jula, tvoje ime je Kilroj Maksvel Rajt - ponašaj se u skladu s tim.

173

Locations

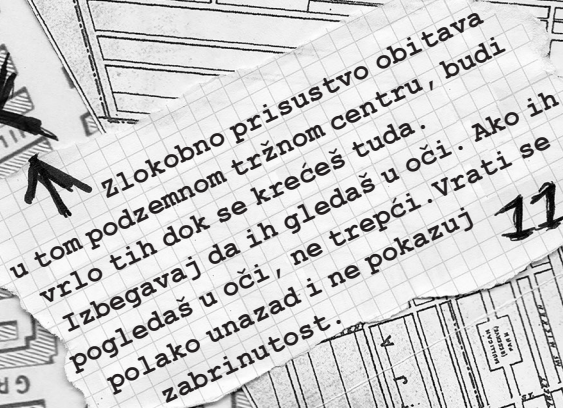
1. The Old Cicle Group
2. St. Paul's Church
3. Ulster Hotel
4. Court House
5. The Chestnuts
6. The Innish Club
7. Heekin
8. St. Mary's
- 9.

Chr. Nicholas and Br...
Chr. Michael and Dr...
Chr. Brittain and Dr...
Chr. Keston
Chr. G. and Dr. Wod...
Chr. Nicholas and...
Hodson

The image shows a collage of architectural drawings and maps. At the top, a floor plan features a magnifying glass over a 'Class' area and a compass rose. Below this, a torn piece of paper contains a text block. The background is a detailed street map with labels like 'BERKELEY ST', 'BOLTON R', 'CHARLES ST', 'GROSSVENDOR ST', and 'SOUTH WESTERN SUBDIVISION RAIL'. A large 'X' is drawn on the map, and the number '27' is written in the center.

Otvori i zatvori vrata ovog plakara
triput, napravi deset koraka unazad,
čekaj pet minuta, vrata će se otvoriti
prema stepeništu.

27

A fragment of grid paper with a large 'X' and an arrow pointing towards the text. The number '11' is written at the bottom right of the fragment.

Zlokobno prisustvo obitava
u tom podzemnom tržnom centru, budi
vrlo tih dok se krećeš tuda.
Izbegavaj da ih gledaš u oči. Ako ih
pogledaš u oči, ne treptaj. Vrati se
polako unazad i ne pokazuj
zabrinutost.

11

NEZNANCI

Zazvonili su na vrata nenajavljeno, jednog hladnog petka uveče.

Neznanci na vratima Iv Palmer delovali su sasvim bezopasno. Ipak je Iv, uvek oprezna, pogledala kroz roletne i razmišljala da li da otvori vrata. Bila je to petočlana porodica, srednje klase, obučena u izdržljive zimske jakne.

Roditelji su imali četrdesetak godina, pretpostavila je. Visok otac sa širokim ramenima i četvrtastom vilicom. Niska plava majka s ledenoplavim očima i ogrlicom sa srebrnim krstićem. Između njih, troje dece poređane po visini – jedna devojčica, dva dečaka. Sve u svemu, delovali su kao porodica koja bi nakon nedeljne propovedi otišla na doručak u *Eplbis*. Iv je dobro poznavala takvu vrstu ljudi.

Zaključivši da nisu ozbiljna pretnja, otvorila je vrata.

„Zdravo, gospođice.” Otac se nasmešio. „Izvinite što smetamo ovako kasno. Samo... odrastao sam u ovoj kući...”

„O, u, opa”, rekla je Iv.

„Prolazili smo ovuda, pa smo odlučili da svratimo.”

Da li je očekivao da ih pozove unutra? To je bilo poslednje što je Iv želela. Njena devojka Čarli trebalo je da stigne svakog trenutka – imale su celo veče isplanirano: poješće ostatke piletine i pijane igrati *skrebl*. Porodica neznanaca lotalica nije se baš uklapala u taj plan...

„Moj tata je *odrastao* ovde”, ponosno je izjavila ćerka. Jasno je bilo da je najmlađa – nije imala više od sedam godina. Držala je svetlozelene flomaster i svesku s likovima iz *Bluz kluza*.

„Upravo joj je to rekao”, jedan od braće prepubertetskog doba se nasmejao. Bio je visok za svoje godine, s ledenoplavim očima i platinastoplavom kosom kao majka.

Otac je ignorisao šalu i nastavio. „Znam da je ovo potpuno iznenada – ali nadao sam se da bismo mogli da pogledamo na brzinu, zbog dece. Da im pokažem gde im je tata odrastao.”

Iv je oklevala. „Da uđete u kuću?”

„Samo nakratko”, rekao je otac. „Samo ako nije problem. Trebalo bi nam možda deset-petnaest minuta. Najviše.”

Iv je gledala pored njega, razmišljajući o zahtevu. Okolna šuma je škripala i stenjala dok je planinski vetar polako duvao kroz dvorište i milovao joj lice. Noć je bila hladna – onaj tip hladnoće koji prodire u kožu, leži uspavan neko vreme, a onda počinje da grebe po kostima kao nokti po tabli. Zima je bila tu negde, skrivala se u senkama, ali prvi sneg još nije pao. Tad joj je nešto, ili bolje rečeno odsustvo nečeg, privuklo pažnju. Nije bilo vozila. Ničeg pored stare nakrivljene šupe na ivici šume. Ničeg pored niše gde se zaleđena trava spajala sa šljunkom. Pogledala je niz dugački vijugavi prilaz. Nije bilo ničeg. Ovo je bilo prilično čudno, naročito zbog hladnoće i činjenice da su bili daleko od naselja. U umu joj se pojavila neobična slika: porodica, kako izlazi iz mračne šume držeći se za ruke.

„Gde vam je auto?”, upitala je Iv.

„Hm?”

„Vaš auto?”, ponovila je. „Ne vidim ga.”

„O”, rekao je otac, „dole, na putu.”

Iv ga je nesigurno pogledala.

„Pokušali smo da se vozimo uzbrdo”, objasnio je. „Previše je strmo, previše zaleđeno. Zato smo pešačili.”

„O, to je prilično daleko.”

Skoro pet minuta peške.

Dok je otac odgovarao, nešto drugo joj je zapalo za oko: blatnjava mrlja na njegovom kariranom kaputu. Pažnju su joj, naročito u stresnim trenucima, često odvlačili nebitni detalji. Zvala je to svojim „pokvarenim paukovim čulom”. Nasumična mrlja nasred sobe bi joj odjednom privukla pažnju. Kapanje slavine bi postalo glasnije od nekog ko priča pored nje. Bilo je teško to objasniti. Najbolje objašnjenje bilo je: „Zamislite da nekoliko puta dnevno, sve odjednom, postane nemoguće ignorisati.” Nije ni čudo što nije bila opuštena na zabavama.

„Je li to u redu?” Očev glas joj je dopro do misli.

Nagnula je glavu. Postavio je pitanje koje nije čula.

„Potpuno je razumljivo”, pojasnio je, „ako biste radije da ne razgledamo. Nema razloga da...”

Iv se kratko i napeto nasmejala. „O, izvini, nisam sigurna”, promucala je. „Moja partnerka i ja, još se useljavamo, i... moram da je pozovem i proverim?”

„Nema problema”, rekao je.

Naravno, normalna osoba bi mu jednostavno rekla ne. Ali samodestruktivno ugađanje drugima bila je još jedna od Ivinih brojnih osobenosti. Užasno se bojala da razočara bilo koga, čak i potpune strance – čak i ljude koje nije volela. Tokom godina je pronašla jednostavan trik da to zaobiđe. Interno ga je zvala „dovoli mi da proverim sa Čarli”. To je postala mantra za izbegavanje sukoba. Iv nikad ne bi morala nikom da kaže ne ako bi to umesto nje uradila njena devojka. U početku, Čarli nije imala problem da odbije ljude – zapravo, to joj se prilično dopadalo. Ipak, posle nekog vremena, počela je da ohrabruje Iv da se malo više zauzme za sebe. „Dobrovoljno izlaganje je najbolji način da se prevaziđe strah”, često je govorila Čarli. Iv je to razumela i trudila se, ali...

„Vratiću se za tren.” Iv je počela da zatvara vrata kad je otac rekao: „Izvinite, ali da li je u redu da sačekamo u predsoblju? Prilično je hladno napolju.”

Iv je otvorila usta i ponovo oklevala.

„Obećavamo da nećemo zapaliti kuću”, našalio se.

Pokušala je da se nasmeši. „D-da, u redu.”

„Hvala, stvarno. Ostaćemo odmah pored vrata.” Pokazao je porodici da uđu, govoreći dečacima da ne dodiruju ništa. Iv je gledala kako, jedno po jedno, ti stranci ulaze u njen dom. Daleki alarmi njenog podsvesnog uma počeli su da zvone. Nejasno se sećala priča. Priča o neznancima koji dolaze u kuće tvrdeći da su nekad tu živeli, tražeći da nakratko pogledaju. Onda, kad naivne žrtve spuste gard: pljačka, mučenje, ubistvo. Ipak... nikad nije čula da ljudi to rade predstavljajući se kao cela porodica, s decom, ali...

Za sve postoji prvi put, zar ne?

Nešto što je tinjalo u najdubljem, najmračnijem kutku njenog uma se oglasilo. Neki gotovo pravi glas koji je bio s njom još duže od pokvarenog paukovog čula. Toliko joj je bio poznat glas „šta god može poći naopako, poći će naopako” da mu je čak dala lice i ime: Mo. Pre više od decenije, jedan dobroćudni psiholog joj je predložio da otelotvori taj strašni glas da bi ga učinila bezopasnijim. „Napravite ga bezopasnim, poznatim”, rekao je. Tako je Iv zamislila svoju omiljenu, davno izgubljenu igračku iz detinjstva, Moa.

Mo je bio majmun izbuljenih očiju, sa činelama. Nije bio onaj na kog bi većina pomislila, nije bio legendarni „Džoli Čimp”. Ne, Mo je bio jeftina imitacija te klasične igračke. Njegovo krzno bilo je prljavobelo, a ne tamnobraon. I umesto poznatog žutog prsluka i pantalona s crvenim prugama, Mo je nosio jeftine plave filcane pantalone i izlizan slamnati šešir pun rupa. „Majmun Seljačina”, zvao ga je Ivin otac.

Dok su činele Džoli Čimpa bile od mesinga, Moove su bile od jeftine i krhke plastike. Kad ga uključite, proizvodile su

bedno prigušeno škljocanje. Kao pokvaren žmigavac: *tak-tak-tak-tak-tak-tak*. A kad biste ga udarili po glavi, otvarao bi i zatvarao usta, otvarao i zatvarao, otkrivajući krupne zube i krvavo-crvene desni. Većina ljudi je smatrala Moa jezivim, ali kad je Iv bila dete, bio joj je omiljena igračka. Možda zato što joj je bilo žao Moa jer su ga svi zvali pogrđnim imenima. U svakom slučaju, mala Iv nije mogla da zaspí bez njega.

A sad, posle svih ovih godina, Mo, izbečeni Majmun Seljačina, zauvek je glas njene paranoje. Paranoje koja je rasla dok je porodica stajala stisnuta u predsoblju, šćućurena oko ulaznih vrata.

Kad ih jednom pustiš unutra, šaputao je Mo, *nikad neće otići*.

„Samo na tren”, rekla je Iv, ignorišući Moovu besmisleni opasku. Ušla je u dnevnu sobu, uzela telefon i pozvala Čarli.

Triput je zazvonio, a onda: „Halo?”

„Hej, Čarli, ja...”

„Zdravo. Dobili ste Čarli. Ostavite poruku, ili nemojte.”

Kratko pištanje.

Iv je uzdahnula. Više puta je nasela na tu glupu foru. Čarli nije menjala telefonsku sekretaricu od srednje škole, mnogo pre nego što su se upoznale. U svakom slučaju, verovatno je još u gradu, kupuje piće za večeras. Verovatno je utišala telefon. Sad će Iv morati sama da odbije ovu porodicu. Trebalo je to da uradi odmah. Zašto uvek odugovlači? To je samo činilo sve neprijatnijim. Možda bi mogla da laže, da im kaže da je Čarli rekla ne, ali...

Dobrovoljno izlaganje je najbolji način da se prevaziđe strah. Čarlin glas, racionalna protivteža Moovom, odjeknuo joj je u glavi. *Što više sama postavljaš granice, to je lakše*.

Čarli – ili bolje rečeno, Ivina projekcija nje – bila je u pravu. S novom odlučnošću, Iv se vratila u predsoblje. Ali kad je otac

podigao pogled, pun nade, ona se pokolebala i pozvala se na Čarli: „Hej, ovaj, moja devojka kaže ne večeras...”

Na Ivino blago iznenađenje, niko nije reagovao na reč „devojk”. Nije ni trepnuo. Delimično je očekivala da će majka s krstićem da uzdahne i pokrije deci uši, ali nije se ni pomerila.

„Izvinite”, nastavila je Iv. „Samo, još imamo mnogo...”

„Ni reči više.” Otac je podigao ruke kao da odustaje. „Ovo je bilo baš nenadano.” Izvadio je posetnicu iz džepa kaputa. „Moja imejl-adresa je tu.” Dao joj je. „Ako ste raspoloženi, pošaljite mi poruku. Možemo da se dogovorimo unapred sledeći put kad budemo u gradu, ali naravno, sve zavisi od vas.”

Iv je proučavala posetnicu. Bledozelenim slovima pisalo je: „Faustova foto-laboratorija.” Ispod toga, logo malog drveta, polovina prekrivena lišćem, druga polovina tankim granama.

Napravio je korak unazad. „Prolazićemo ovuda možda za godinu-dve. Ali opet, sve zavisi od vas.”

„Izvinite”, rekla je Iv. „Samo, nije baš pravo vreme. Izvinite.”

Otac je odmahnuo glavom. „Nema potrebe za izvinjenjem. Mi smo čudaci koji su se pojavili iznenada.” Okrenuo se ka svojoj porodici. „Dobro, ljudi, idemo.” Otvorivši vrata, pozvao ih je na trem.

Majka je delovala kao da joj je laknulo. A dvojica dečaka u početku nisu obraćala mnogo pažnje. Ali ćerka – njeno lice bilo je ispunjeno sve većom tugom, kao da su je upravo odbili na kapiji *Diznilenda*. Kad je ostatak porodice krenuo, ona je samo stajala tamo, na vratima, čežnjivo gledajući staru kuću krupnim zelenim očima...

„Dženi”, rekla je majka. Nakon što je poslednji put pogledala oko sebe, ćerka se polako pridružila ostalima. Iv je stajala na pragu i posmatrala kako odlaze. Dok su se udaljavali, osećala je sve veću krivicu. Krivicu što je potegla Čarli, krivicu što je odugovlačila, krivicu što se osećala... krivom.

„Čekajte”, pozvala ih je, gotovo bez razmišljanja.
Otac je stao i osvrnuo se preko ramena.
Iv se nakašljala. „Petnaest minuta?”
Klimnuo je glavom. „Najviše.”

DOK_A01_NEKRETNINA

Opis: Nekretnina na prodaju, adresa Heritidž lejn 3709 - preneto sa sajta www.seeking-home.net, koji više nije u funkciji.

Napomena: Veruje se da je u vreme objave kuća bila u vlasništvu [izbrisano] banke.

Dom je naše utočište. Neka ovaj bude vaš.

Krivudav prilaz vodi vas kroz mirnu šumu. Niste sigurni šta da očekujete, ali tišina je ovde umirujuća, a svež planinski vazduh isceljujući. Kad prođete poslednju krivinu, kuća se polako pojavljuje pred vama i...

... konačno, vaša potraga je završena!

Sve je što ste se nadali i još mnogo više. Smeštena na privatnom placu od dva hektara, kuća u Heritidž lejnu 3709 prilika je koja se pruža jednom u životu. Četiri spavaće sobe i dva i po kupatila sa preko dvesta pedeset kvadratnih metara bezvremene viktorijanske arhitekture (ne računajući nedovršeni podrum). Zamislite da se opuštate na prelepoj verandi koja se pruža oko kuće, uživajući u predivnom pogledu na planine. Ili da se zavalite ispred ciglanog kamina, ušuškani s voljenom osobom. Ovo je nekretnina s mudročću starosti i živahnom energijom koja prati vremena koja se stalno menjaju. A zemljište?

Sa preko dva hektara prašume pacifičkog severozapada za istraživanje, ovo je planinski život u svom najboljem izdanju. Pogledajte prirodno jezero u jugozapadnom uglu, idealno za klizanje zimi, ili vodopad

SEĆANJA

Iv je ostala u podnožju stepeništa, posmatrajući kako porodica svlači zimske jakne. Otac je bez gledanja otvorio ormar za kape – pokret koji je potvrdio da je to radio mnogo puta ranije. Bila je to sitnica, ali je malo umirila Iv. *Bar nije lagao da je odrastao ovde.* Deca su mu, jedno po jedno, predavala svoje jakne.

U međuvremenu, majka je čekala kod ulaza i gledala prljave podove, zidove oštećene vodom, hrpe stvari. Nije bila zadivljena. Iv je ćutala, trudeći se da ne počne da se pravda za nered, da ne izusti nešto poput: „Upravo smo se uselili”, ili: „Trebalo je da vidite kako je izgledalo pre mesec dana.” I jedno i drugo bi bilo istinito.

A u Ivinu odbranu, nemaštoviti oglas za prodaju kuće je, samo malo, preuveličao stanje „spremno za useljenje”. Prvog dana mesto je bilo toliko puno starog đubreta da bi se i sakupljač stvari zacrveneo. Ona i Čarli su već očistile većinu, ali ostaci su i dalje bili tu. I prašina. Bila je zalepljena svuda – po zidovima, podu, plafonu. Kad je reč o održavanju, bilo je očigledno da se banka minimalno potrudila: taman toliko da se kuća ne sruši, a i to je bilo diskutabilno.

Ipak, kao i sve kuće koje nisu uklete, usred nedodije, bila je ponuđena po sjajnoj ceni. Bilo je potrebno renoviranje, ali to je bio Ivin i Čarlin posao: popravljati stare kuće, preprodavati ih uz zaradu. U proseku, projekat bi trajao tri do šest meseci, ali ovde, s toliko posla, trebalo bi im bar godinu – duže ako

bi rušili i gradili iznova. U normalnim okolnostima, sve bi to razjasnili pre kupovine, ali opet, ponuda je bila previše dobra da se odbije. Osim toga, samo zemljište bi za godinu dana vredelo mnogo više.

Ipak, u ovom slučaju, Iv je bila prilično nevoljna da se upusti u to. Obično su radile projekte na Istočnoj obali, bliže prijateljima i porodicama. Ali Heritidž lejn 3709 nalazila se duboko na Pacifičkom severozapadu, u unutrašnjosti Oregona. Naravno, pejzaž je bio lep, ali izolacija, čak i za introverta poput Iv, bila je preterana. Pre nego što su potpisale papire, iznela je svoje brige Čarli: „Šta ako nešto krene po zlu tamo gore? Zar najbliža bolnica nije udaljena dva sata?”

Čarli je priznala da deli slične brige, ali zbog problema s poslednjom nekretninom, nedostajalo im je novca. „Ne želim da paničiš, ali finansijski gledano”, Čarli je zastala, „jedva se održavamo na površini.”

Sjajno. Metafora o utapanju. Iv je zapravo mogla da zamisli beskonačnu prazninu ispod, ruku finansijske propasti kako se izdiže iz plavocrne tame, obavija čvornovate prste oko njenog skočnog zgloba vukući je u dubine, i...

„Inače, ja sam Tomas.” U sadašnjosti, otac je pružio ruku.

„Iv”, odgovorila je, još napola izgubljena u razmišljanju. Ručkivali su se. Imao je čvrst stisak, što nije bilo iznenađenje.

Povukao se unazad i pokazao na svoju ženu. „Ovo je Pejdz.”

Pejdz se bledo osmehnula. „Drago mi je.”

„I meni”, rekla je Iv.

Pokazao je ćerku. „Ovo je Dženi, Ispitivačica.” Dženi se jedva primetno naklonila, a Iv je nesvesno uzvratila.

Tomas je nastavio. „Dečake možeš zvati Glavobolja Jedan i Glavobolja Dva. Ili, ako želite, Njuton i Kaj.”

Tomas je pokazao na visokog plavog dečaka. „Kaj je umišljeni gad.”